

Satu Taavitsainen sd

Kirjallinen kysymys sosiaalisen luotonuksen yhtenäisestä toteutumisesta kaikissa Suomen kunnissa

Eduskunnan puhemiehelle

Vuonna 2003 voimaan tullessa laissa sosiaalisesta luototuksesta (1133/2002) todetaan, että sosiaalisen luotonuksen tarkoituksena on ehkäistä taloudellista syrjäytymistä ja ylivelkaantumista sekä edistää ihmisen itsenäistä suoriutumista taloudestaan. Luotonannon perusteina mainitaan talouden hallinta, velkakierteen katkaiseminen, kodin hankinnat sekä kuntoutumisen, työllistymisen ja asumisen edistäminen ja sosiaalisen kriisin yli pääseminen. Luoton saamisen ehtona on saajan takaisinmaksukyky.

Sosiaaliselle luotolle on selkeä tarve, sillä yhteiskunnassamme elää paljon heikossa taloustilanteessa olevia ihmisiä. Heidän mahdollisuutensa saada kohtuuehtoista luottoa tavanomaisilta markkinoilta ovat vähäiset tai olemattomat. Esteenä ovat esimerkiksi maksuhäiriömerkinnät, joiden määrä lisääntyi jyrkästi työttömyyden kasvun seurauksena viimeisten lamavuosien aikana, kun pienituloiset joutuivat maksamaan laskuja kalliilla kulutusluotoilla ja velkoja uudella velalla.

Suomessa osa kunnista myöntää sosiaalista luottoa oman kuntansa asukkaille. Luoton myöntäminen on kunnille vapaaehtoista, mikä asettaa vähävaraiset ihmiset huomattavan eriarvoiseen asemaan kotipaikan mukaan. Huolimatta velkaongelmien yleistymisestä vuonna 2016 sosiaalista luototusta käytettiin aktiivisesti vain 32 kunnassa (THL:n Sosiaalinen luototus — Kuntakyselyn osaraportti). Luottoa myönnettiin 596 henkilölle yhteensä 3,5 miljoonaa euroa. Luoton määrä saajaa kohden vaihteli joistakin sadoista euroista 15 000 euroon (Helsingissä). Yli puolet sosiaalisten luottojen saajista oli palkansaajia, seuraavaksi suurin ryhmä olivat eläkeläiset.

Talous- ja velkaneuvonta siirtyy ensi vuoden alussa oikeusaputoimistojen työksi pois kuntien tehtävistä, ja näin se erkaantuu kuntalaisen arjesta. Uudistus saattaa yhdenmukaistaa luotonannon käytäntöjä, mutta lisää myös riskiä, että talousvaikeuksista kärsivät eivät saa tarvitsemiaan palveluja. Jo tälläkin hetkellä neuvonta painottuu velkajärjestelyihin sen sijaan, että se ennalta ehkäisevästi ja kokonaisvaltaisesti toimisi talouden suunnittelun ja hallinnan apuna. Lisäksi velkatilanteessa kamppailevien voimavarat ovat usein heikentyneet eikä palvelujen ja tuen hakeminen kaukaa keskuksista onnistu. On ensisijaisesti huolehdittava siitä, että henkilökohtaisen asiakastyön rooli ei pienene. Luoton hakijan tulee saada neuvontaa läheltä kotikunnastaan pystyäkseen hallitsemaan talouttaan ja maksamaan luoton takaisin.

Jotta sosiaalinen luototus toteutuu yhdenvertaisesti koko Suomessa, on käytäntöjä yhtenäistettävä. Ongelmia on aiheutunut esimerkiksi silloin, kun jotkut kunnat ovat edellyttäneet luotonhaki-

Kirjallinen kysymys KK 3/2018 vp

jalta, että hakijalle on jäätävä välttämättömien elinkustannusten (mm. vuokra ja sähkö) maksamisen jälkeen käyttöön 536 euroa. Rajoitus sulkee pois avuntarvitsijoita, eivätkä ne, joilla on käytävissään edellä mainittu summa, liene maksuvaikeuksissa kamppailevien yleisin ryhmä.

Suomessa on jopa neljännessä sukupolvessa syrjäytyneitä perheitä. Köyhyyden ylisukupolvistumisen torjumisessa sekä talouden hallinnan ja kestäväen kulutuskäyttäytymisen omaksumisessa on sosiaalisen luoton saamisella suuri merkitys lapsiperheille. Mahdollisuus saada edullisin lainaehdoin luottoa tukee vanhempien hyvinvointia, mikä vaikuttaa suoraan myös lasten hyvinvointiin. Siksi sosiaalisen luoton mahdollisen lakiuudistuksen yhteydessä on tehtävä myös lapsivaikutusten arviointi.

Tutkimustiedot osoittavat sosiaalisen luoton olevan vaikuttavaa; se on edullinen vaihtoehto pienituloisille välttää kalliit pikaluotot. Myös kuntien luottotappioriski on pieni, vain noin prosentin verran. Sosiaalisen luottojärjestelmän ulottamiselle yhtenäisesti koko maahan on vankat perusteensa. Toteutuakseen se edellyttää myös lainsäädännön uudistamista, mitä on esittänyt mm. OTT Kirsti Rissanen STM:n toimeksiannosta vuonna 2015 tekemässään selvitysraportissa.

Talous- ja velkaneuvontalakiesityksen yhteydessä eduskunnan lakivaliokunta on pitänyt perusteltuna talous- ja velkaneuvonnan palvelujen tarjoamista yhtenäisesti koko maassa.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Aikooko ministeri esittää sosiaalisesta luototuksesta annettua lakia muutettavaksi siten, että myös sosiaalinen luototus ulotetaan jokaisen kunnan lakisääteiseksi tehtäväksi yhtenäisesti koko maassa,

aikooko ministeri muuttaa sosiaalisesta luototuksesta annetun lain ohjeistusta ja soveltamista siten, että yhä useammalla pienituloisella on käytännön mahdollisuus saada sosiaalista luottoa ja edistää oman taloutensa hallintaa ja

miten ministeri aikoo varmistaa sosiaalityön ja sosiaalisen luoton saumattoman yhteistyön toteutumisen, kun sosiaalityö siirtyy maakuntien tehtäväksi?

Helsingissä 6.2.2018

Satu Taavitsainen sd